घृतार्चिर्नाचिकेतश्च प्रेष्ठो वश्वतिरश्वतिः । भुजिर्भरथपीथौ च स्वनिः पवनवाहनः ॥ १६८

इत्यग्निकायः ।

वायौ सुरालयः प्राणः संभृतो जलभूषणः । शुचिर्वहालो नैघटः पश्चिमोत्तरदिक्पतिः ॥ १६९

अङ्कृतिः क्षिपणुर्मर्को ध्वजप्रहरणश्चलः । शीतलो जलकान्तारो मेघारिः सृमरोऽपि च ॥ १७०

इति वायुकायः ।

वृक्षे त्वारोहकः स्कन्धी सीमिको हरितच्छदः । ऊरुर्जन्तुर्वह्निभूश्च

इति वनस्पतिकायः ।

स्यात्तु श्वेतः कपर्दके ॥ १७१

खद्योते तु कीटमणिज्योतिर्माली तमोमणिः । परार्बुदो निमेषद्युत् ध्वान्तचित्रोऽथ कुञ्जरे ॥ १७२

पेचकी पुष्करी पद्मी पेचिलः सूचिकाधरः । विलोलजिह्वोऽन्तःस्वेदो महाकायो महामदः ॥ १७३

शूर्पकर्णो जलाकाङ्क्षो जटी च षष्टिहायनः । असुरो दीर्घपवनः शुण्डालः कपिरित्यपि ॥ १७४

वशायां वाशिता कर्णधारिणी गणिकापि च । अश्वे तु क्रमणः कुण्डी प्रोथी हेषी प्रकीर्णकः ॥ १७५

पाकलः परुलः किण्वी कुटरः सिंहविक्रमः । माषाशी केसरी हंसो मुद्गभुग्गूढभोजनः ॥ १७६

वासुदेवः शालिहोत्रो लक्ष्मीपुत्रो मरुद्रथः । चामर्येकशफोऽपि स्यादश्वायां पुनरर्वती ॥ १७७

मल्लिकाक्षः सितैर्नेत्रैः स्याद्वाजीन्द्रायुधोऽसितैः । ककुदी ककुदावर्तो निर्मुष्कस्त्विन्द्रवृद्धिकः ॥ १७८

शुनि क्रोधी रसापायी शिवारिः सूचको रुरुः । वनंतपः स्वजातिद्विट्कृतज्ञो भल्लहश्च सः ॥ १७९

दीर्घनादः पुरोगामी स्यादिन्द्रमहकामुकः । मण्डलः कपिलो ग्राममृगश्चेन्द्रमहोऽपि च ॥ १८०

महिषे कलुषः पिङ्गः कटाहो गद्गदस्वरः । हेरम्बः स्कन्धशृङ्गश्च सिंहे तु स्यात्पलंकषः ॥ १८१

शैगाटो वनराजश्च नभःक्रान्तो गणेश्वरः । शृङ्गोष्णीषो रक्तजिह्वो व्यादीर्णास्यः सुगन्धिकः ॥ १८२

सूकरे कुमुखः कामरूपी च सलिलप्रियः । तलेक्षणो वक्रदंष्ट्रः पङ्कक्रीडनकोऽपि च ॥ १८३

मृगे त्वजिनयोनिः स्यादथो भुजगभोगिनि । अहीरणी द्विमुखश्च भवेत्पक्षिणि चक्षुमान् ॥ १८४

कण्ठाग्निः कीकसमुखो लोमकी रसनारदः । वारङ्गिनाडीचरणौ मयूरे चित्रपिङ्गलः ॥ १८५

नृत्यप्रियः स्थिरमदः खिलखिल्लो गरव्रतः । मार्जारकण्ठो मरुको मेघनादानुलासकः ॥ १८६

मैयुको बहुलग्रीवो नगावासश्च चन्द्रकी । कोकिले तु मदोल्लापी काकजातो रतोद्वहः ॥ १८७

मधुघोषो मधुकण्ठः सुधाकण्ठः कुहूमुखः । घोषयित्नुः पोषयित्नुः कामवालः कुनालिकः ॥ १८८

कुक्कुटे तु दीर्घनादश्चर्मचूडो नखायुधः । मयूरचटकः शौण्डो रणेच्छुश्च कलाधिकः ॥ १८९

आरणी विष्किरो बोधिर्नन्दीकः पुष्टिवर्धनः । चित्रवाजो महायोगी स्वस्तिको मणिकण्ठकः ॥ १९०

उषाकीलो विशोकश्च व्राजस्तु ग्रामकुक्कुटः । हंसेषु तु मरालाः स्युः सारसे दीर्घजानुकः ॥ १९१

गोनर्दो मैथुनी कामी श्येनाक्षो रक्तमस्तकः । गृध्रे तु पुरुषव्याघ्रः कामायुः कूणितेक्षणः ॥ १९२

सुदर्शनः शकुन्याजौ शुके तु प्रियदर्शनः । श्रीमान्मेधातिथिर्वाग्मी मत्स्ये तु जलपिप्पिकः ॥ १९३

मूको जलाशयः शेवः पाठीने मृदुपाठकः ॥ १९४

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽभिधानचिन्तामणिपरिशिष्टे तिर्यक्काण्डश्चतुर्थः ॥ ४ ॥

---

१. 'पृष्ठो' क. २. 'लम्पटः' क; 'लम्पटः' ख. ३. 'उरुः' ख. ४. 'ग्रहभोजनः' ख. ५. 'मयूको' ख.

३३